

Online Proefstuderen

Logopedie

Theorie – module Eigen Stem en Spraak

Bij de opleiding logopedie bieden we in het eerste jaar Eigen Stem en Spraak (ESS) lessen aan. Later als logopedist ga je werken met jong en oud. Het kan zomaar zijn dat je een cliënt treft, die als leerkracht zijnde graag verstaanbaar wil spreken voor een groep of een cliënt die minder zijn accent wil terug horen in zijn spraak. Bij ESS leer je hoe je eigen stem en spraak in elkaar zit en hoe je deze kan aanpassen.

Het spreken is eigenlijk een heel complex iets. Naast taal heb je voor het produceren van klanken je lippen, tong, mond en andere spieren in het hoofdhalsgebied nodig.

Om te kijken hoe je bepaalde klanken maakt, helpt het altijd om de klanken na te doen. Dan merk je pas wat je tong, mond en lippen doen. De klinkerdriehoek geeft weer hoe je bepaalde klinkers foneert, zie de afbeelding op de volgende pagina. Hier zie je ook goed de positie van je tong bij het produceren van deze klanken. In de featureanalyse kan je de kenmerken van elke klank zien.

Stel jouw cliënt heeft moeite met de /s/. Deze wordt slissend uitgesproken, met de tong tussen de tanden. Wat gebeurt er dan als je naar de featureanalyse kijkt?

En wat zou je kunnen doen om deze cliënt te helpen? Denk creatief. De /s/ eerst aanleren op klankniveau, daarna op woordniveau en zinsniveau en uiteindelijk in spontane spraak.

Stem

Naast spraak en articulatie leer je ook veel over de stem. De stem wordt opgebouwd uit de motor – bron – filter. Om je stem aan te zetten heb je je adem nodig, dat is de aandrijvende motor. Bij het stemgeven, het foneren, adem je uit. De bron is je larynx, oftewel het strottenhoofd. Hier zitten de stemplooien die de lucht uit je longen filteren. Het filter: je mond, neus, tong en lippen zorgen ervoor dat er uiteindelijk klanken worden gevormd. En die klanken vormen weer woorden voor in jouw zinnen.

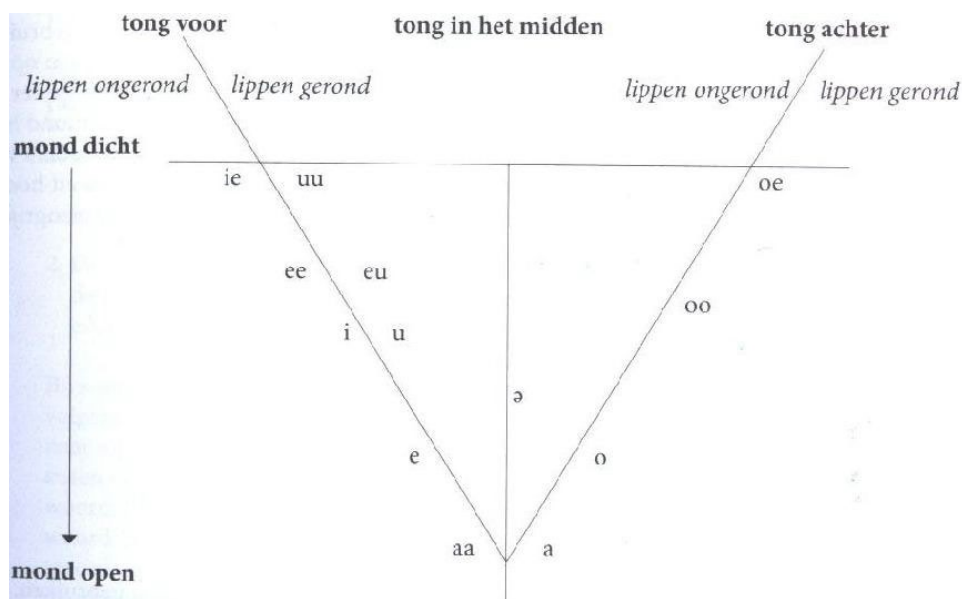
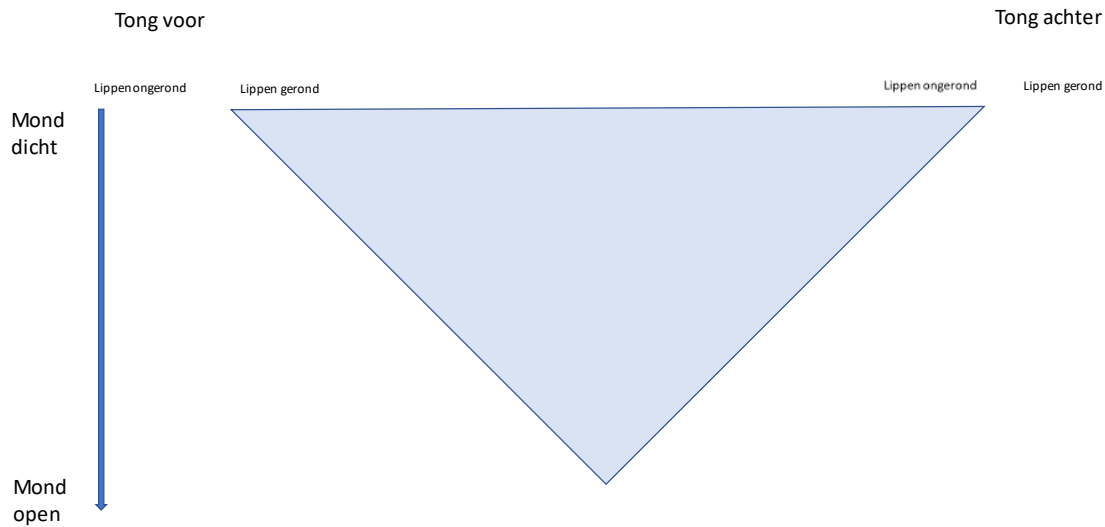
Als er proberen ontstaan bij de bron kan het een hese en/of schorre stem krijgen. Wellicht heb je zelf al een keer een hese stem gehad, bij een verkoudheid of na een concert. De stemplooien sluiten dan niet volledig, waardoor er lucht ontsnapt. Met als gevolg lucht op de stem en het hese stemgeluid. De stem kan ook nasaal klinken. Dan ontsnapt de lucht teveel door de neus of juist teveel door mond. Dan spreek je van hypernasaliteit en hyponasaliteit. Bij hypernasaliteit is er sprake van teveel lucht door neus en bij hyponasaliteit te weinig lucht door de neus. Bij hypernasaliteit kan je denken aan Philippe Geubels.

Naast de theorie ga je binnen de ESS lessen bezig het optimaliseren van je eigen stem en spraak. We bouwen het op binnen de ESS lessen, een langere tekst, een onvoorbereide tekst en aan het eind van het schooljaar een monoloog. Op die manier krijg je de tools om het juiste voorbeeld te geven aan cliënten, maar ook om het proces van spreken beter te begrijpen. Dit wordt in het eerste blok gedaan met deze tekst: 'De Noordenwind en zon.' Waarom zou deze tekst geschikt zijn om mee te oefenen? In deze tekst komen alle klanken van het Nederlands terug. Door het voorlezen van deze tekst krijg je een goed beeld van productie van alle klanken en kan je bepalen wat opvalt in de spraak en tegelijkertijd in de stem.

Zie www.hanze.nl/onlineproefstuderen voor alle modules!

share your talent. move the world.

Afbeeldingen klinkerdriehoek:

Met deze driehoek kan je zien hoe je de klanken kan corrigeren. Als een cursist bijvoorbeeld [oe] zegt in plaats van [u] kan je hem aanraden de [ə] van *de* te zeggen. In de driehoek zie je dat die twee klanken dicht bij elkaar liggen. Bij de [u] moet je de lippen wel rond maken. Om zelf te ontdekken hoe je de klanken precies vormt, kan je ook eens in de spiegel kijken. Je kan de cursisten ook een spiegelkje naar de klas laten meebrengen zodat ze zelf beter kunnen ontdekken en zien hoe ze een bepaalde klank vormen.

Bronnen: De Warme Stem. (z.d.). De Stem. dewarmestem.nl. Geraadpleegd op 4 maart 2022, van <http://dewarmestem.nl/destem.php> Stes, R. (1997). Articulatiestoornissen (1ste editie). Acco.

Zie www.hanze.nl/onlineproefstuderen voor alle modules!

share your talent. move the world.